

Bjerg-fyr (*Pinus mugo*)

Beskrivelse

Videnskabeligt navn: *Pinus mugo*

Synonymer:

Kaldenavn: Bjerg-fyr

Bjerg-fyr, Foto: Naturstyrelsen

Beskrivelse: Bjerg-fyr er en busk eller et træ, der kan blive op til 15 m med mørkebrun til rødbrun bark. Nålene er i par og er 3-8 cm lange, grønne til grågrønne, buede og sjældent vredet. Ved basis af kortskuddene er der hindagtige lavblade, der er 10-15 mm lange¹. Hanblomsterne er gullige og cylindriske og sidder mange sammen på grenene. Hunblomsterne er gulgrønne til violette². Koglerne er 2-7 cm lange og er ustilkede eller kortstilkede. De siddende kogler er vandret udstående og kogleskællene har en blankt brunt skjold². Navlen er ofte omgivet af en gråsort ring, den er tilspidset eller med en kort, krum torn, der hurtigt falder af³. Bjerg-fyr kan sætte mellem 10-100 kogler årligt afhængigt af individets størrelse. Frøene spredes med vinden og kan spredes flere 100 meter væk fra moderplanten¹. Arten tåler nærringsfattige jordbundsforhold med nogen forstyrrelse¹.

Bjerg-fyr, Foto: Zelimir Borzan, University of Zagreb, Bugwood

Forvekslingsmuligheder

Bjerg-fyr kan forveksles med Alpin Bjerg-fyr *Pinus mugo* ssp. *X rotundata*, der er en 3-20 m høj busk eller træ, hvis kogler er 2-6 cm lange, med en skæv basis¹.

Spredningsvej og nuværende udbredelse

Oprindeligt er Bjerg-fyr fra Mellem- og Sydeuropas bjergområder⁴. Bjerg-fyr blev introduceret i Danmark i 1798¹. Fra 2007-2015 er der blevet observeret Bjerg-fyr på 24 lokaliteter i Danmark, hvor størstedelen var i Jylland⁶. Fra midten af 1800-tallet blev Bjerg-fyr brugt i stor stil, til at bekæmpe sandflugt i Nord- og Vestjylland samt på Bornholm og i Nordsjælland. Desuden blev arten også anvendt som "ammetræ" ved etablering af skovplantager, i de kystnære områder¹. Bjerg-fyr er plantet især i Jylland i hede- og klitplantager³. Den er almindeligt dyrket som sandbinder eller prydbusk. Den er hyppigt forvildet og naturaliseret i Norden.

Score og baggrund

Vi benytter en skala fra 1-3. 1 svarer til lav, 2 svarer til middel og 3 svarer til høj

Sprednings- potentiale	Levestedets bevarings- eller naturværdi	Påvirkning af hjemme- hørende arter	Påvirkning af økosystemer	Økonomiske effekter	Helbreds effekter	Harmonia	Samlet
3	3	3	3	2	1	12	15

Spredningspotentiale: 3 (høj). Spredningspotentialet for Bjerg-fyr er vurderet til høj. Bjerg-fyr kan sætte mellem 10-100 kogler årligt afhængigt af individets størrelse. Frøene spredes med vinden og kan spredes flere 100 meter væk fra moderplanten¹.

Levestedets bevarings- eller naturværdi: 3 (høj). Levestedets bevaringsværdi for Bjerg-fyr er vurderet til høj. Mange af de værdifulde NATURA 2000 habitaters kvalitet og arter er truet af tilstedeværelsen af Bjerg-fyr⁵. Bjerg-fyr er et problem i klitområder og heder. Der hvor Bjerg-fyr etablerer sig, akkumuleres nedfaldne nåle, og der skabes et humuslag med mulig mordannelse og øget vandkapacitet. Akkumuleringen af nåle medfører også, at øvrige arter skal vokse hurtigt for ikke at blive overdækket. Tilstedeværelsen af Bjerg-fyr ændre indholdet af næring i jorden, hvilket medfører at visse laver, mosser og lyng ikke længere har de givne forhold, de kræver for, at kunne gro i økosystemet¹.

Påvirkning af hjemmehørende arter: 3 (høj). Bjerg-fyr er vurderet til at påvirke de hjemmehørende arter meget. Bjerg-fyr ændre det lokale mikroklima og mindsker den erosion, der forekommer i klitter og på klitheder, hvilket ændrer sammensætningen af flora og fauna. Der skabes et skovklima, hvor andre træer og buske er i stand til at etablere sig¹. Der hvor Bjerg-fyr etablerer sig, akkumuleres nedfaldne nåle, og der skabes et humuslag med mulig mordannelse og øget vandkapacitet. Akkumuleringen af nåle medfører også, at øvrige arter skal vokse hurtigt for ikke at blive overdækket. Tilstedeværelsen af Bjerg-fyr ændre indholdet af næring i jorden, hvilket medfører at visse laver, mosser og lyng ikke længere har de givne forhold, de kræver for, at kunne gro i økosystemet¹.

Påvirkning af økosystemer: 3 (høj). Bjerg-fyr er vurderet til at påvirke økosystemet meget. Bjerg-fyr ændre det lokale mikroklima og mindsker den erosion, der forekommer i klitter og på klitheder, hvilket ændrer sammensætningen af flora og fauna. Der skabes et skovklima, hvor andre træer og buske er i stand til at etablere sig¹. Bjerg-fyr er et problem i klitområder og heder. Der hvor Bjerg-fyr etablerer sig, akkumuleres nedfaldne nåle, og der skabes et humuslag med mulig mordannelse og øget vandkapacitet. Akkumuleringen af nåle medfører også, at øvrige arter skal vokse hurtigt for ikke at blive overdækket. Tilstedeværelsen af Bjerg-fyr ændre indholdet af næring i jorden, hvilket medfører at visse laver, mosser og lyng ikke længere har de givne forhold, de kræver for, at kunne gro i økosystemet¹.

Økonomiske effekter: 2 (middel). De økonomiske effekter for Bjerg-fyr er vurderet til middel.

Helbredseffekter: 1 (lav). Helbredseffekter for Bjerg-fyr er vurderet til lav. Der er på nuværende tidspunkt ikke rapporteret om at Bjerg-fyr har nogen helbredsmæssige effekter⁵.

Total score = 15

Kilder

- ¹ Kollmann, J., Roelsgaard, J.S., Fischer, M. and Nielsen, C.D. 2010. Invasive plantearter i Danmark, 1. udgave Frederiksberg. Biofolia (IGN4).
- ² <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/artsleksikon/planter/froeplanter/traeer-og-buske/stedsegroenne/bjergfyr/> Besøgt 24.09.2015 (IGN1838).
- ³ Frederiksen, S., Rasmussen, F. N. and Seberg, O. 2006. Dansk flora. Gyldendal (IGN320).
- ⁴ Mossberg, B. and Stenberg, L. 2007. Den Nye Nordiske Flora. Gyldendal (IGN621).
- ⁵ Jørgensen, H. 2010. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – Pinus mugo. – From: Online Database of the European Network on Invasive Alien Species – NOBANIS www.nobanis.org (IGN195).
- ⁶ <http://www.fugleognatur.dk/artintro.asp?ID=35364&dnavn=Bjerg-fyr&latin=Pinus%20mugo>